

acélt meg nem tűri. Tipografikus síkszerűségével, vonalainak, foltjainak szükségszerűen széles, ornamentális jellegével a könyvdiszítésről való mai felfogásunknak pompásan megfelel. Értelmes szélessége pedig önérzetesen ellentmond a folyóiratainkban túltengő autotipikus rács unalmas közömbösségének.

Műlap, plakát, könyvdísz, címlap, ex-libris lesz gazdag bírodalma a linoleografiának. A művész grafikusként engedelmes, hálás anyagot, a kifejezés könnyű eszközét bocsátja rendelkezésére.

A külföldön mind nagyobb figyelmet kezd ébreszteni. A lipcsei grafikus akadémia, a müncheni, drezdai iparművészeti iskolák siettek megszerezni tanításának jogát a felalától, Philípp Wilhelm grafikustól. Nálunk az Orsz. M. K. Mintarajziskola és Rajztanárképző modern szellemben vezetett grafikai szakosztálya nyújt alkalmat az érdeklődőknek ez aktuális, fejlődésképes technikának elsajátítására.

—i.

A MAGYAR CSIPKEVERŐ-TANFOLYAMRÓL.

MEGKÉSETT dolog volna arról vitázni, hogy a mai társadalmi forrongásnak mily nagyfontosságú részét képezi a nő keresetképeségének fejlesztése és egyben foglalkozási körének a lehetőségig való bővítése. Sok egyesület alakult e célok elérésére, melyeknek működése azonban — lévén az tisztán elméleti — a gyakorlati téren vajmi csekély eredményt mutathat fel s a nő küzdelmét a létért csak dívatos feminista jelszavakkal tudja könnyíteni.

A »nő«-ről szólván, természetesen nem a »felső tízezrek«, hanem a közép- és munkásosztály nőit értjük. Azon nőket, akik minden támasz nélkül arra utalvák, hogy saját erejükből, saját munkájukkal keressék meg kenyerüket, valamint azokat, kiket a súlyos megélhetési viszonyok arra kényszerítenek, hogy a napiszükségletek előállításában férjüknek tettelegesen segítőtársuk legyenek.

Ezeknek a nőknek eddigi foglalkozási köre túlon túl szűknek bizonyult. A rendelkezésükre álló pályák egy része szerencsétlen gazdasági állapotunk folytán túlzásúfolt, olyanra, hogy az ezekre utalt nők ezrei nem juthatnak keresethez, más részét pedig — pl. pincérnői és ehhez hasonló, mint a külföldön már-már divó kalauz és bérkocsis pályát —

a mai konvencionális társadalmi felfogás a tisztes nőiességgel semmiképp sem tudja összeegyeztetni. Mi sem természetesebb tehát, mint hogy ezen körülmények fölöttébb alkalmosok a női proletariátus döbbenetes gyarapítására.

Ilyeténképpen aztán önként érthető, hogy immáron nemcsak az egyének kutatnak folytonosan újabb és újabb keresetforrások után, hanem a kormányköröket is élénken foglalkoztatja e nagy horderejű probléma megoldása.

A nőiességgel leginkább összeegyeztethető keresetforrást: a háziipart — szövést, fonást stb.-t — a gyáripar nagymérvű fellendülése teljesen háttérbe szorította elannyira, hogy csak elvétve, mint ritkaságot találunk oly vidéket, hol a nők szőnek, fonnak. Ez egyébként természetes és érthető is, mert hiszen a mai rohanó gépvilágban e lassú kézimunkák aligha fizetnek ki magukat.

Ez és az egész vonalon pangó gazdasági állapot indította a kormányt oly iparág megteremtésére, amely — különösen a nőknek — állandó és biztos keresetet nyújthat.

Ilyen háziiparnak bizonyult a csipkeverés, melyet a kereskedelemügyi miniszterium iparoktatási osztálya Körmöcbányán és vidékén a

legszebb eredménnyel kultivál. De eddigi működése a fenforgó nehézségek folytán még nem oly nagyarányú, hogy egyrészt a mai, bel- és külföldet egyaránt uraló csipkelázás idő nagy csipkeszükségletét fedezhetné, másrészt pedig, hogy a nőknek a szükséghez képest nyújthatna keresetet.

E körülmény érlelte meg a kultuszminiszteriumban azon eléggé nem dicsőíthető üdvözeszmét, hogy ezen iparág meghonosítása már a népoktatás keretébe felveendő.

Dr. K. Lippich Elek és dr. Neményi Imre kultuszminiszteri tanácsosoké az érdem, hogy ez az életrevaló eszme megtestesülhetett. Ők ugyanis belátták, hogy a cél legbiztosabban úgy érhető el, ha a csipkeverés mesterségét a munka szeretetével együtt már a zsenge gyermekbe beoltjuk, miáltal az annyira vérévé válik, hogy kikerülvén az iskola padjai közül, a különben eléggé komplikált technika egészen sajátjává lesz. Így, ha életkörülményei megkívánják, teljesen kész és biztos keresetforrása van.

A belátást nyomban követte a gyors kivitel.

A kultuszkormány az ország legkülönbözőbb részeiből behívott aktív tanítónők részére az ideai szünidőben és az országos magyar királyi iparművészeti iskolában csipkeverő-tanfolyamot rendezett azon célzattal, hogy az azon résztvevők elsajátítván a csipkeverés mesterségét, azt az iskolákban mint rendszeresített tantárgyat tanítsák. Ez a legalkalmasabb és a célra leginkább vezető mód, hogy a csipkeverés mestersége az ország minden részében könnyű szerrel meghonosítható legyen.

Körütekintő megfontolással állította össze a miniszterium a tanfolyamot: a jelentkezők közül különösen azokat választotta ki, akik exponáltabb vidékeken — a felvidéken és a

székelyföldön — működnek, miáltal nem kis szolgálatot tett a nemzeti érdeknek is.

Rendkívül érdekes volt szemlélni 96 tanítványnak 10 tanító vezetése alatt 6 hétig tartott lázas munkáját. Az ügyszökhöz méltó lelkesedésükkel csak szorgalmuk volt nagyobb ügyannyira, hogy egészségüket kímélendő nem egyszer kellett őket a kiszabott munkaidőn túli munkától brachiummal visszatartani. A szigorú

ellenőrzés dacára is nem egy ízben történt meg, hogy eszközeiket a munkateremből kicsempészve, titokban a kora hajnali órákban lankadatlan buzgalommal igyekeztek a kiszabott 6 hét rövidségét pótolni, hogy a legtöbb mintaszámot elérjék.

A tanfolyamon különös gond fordított arra, hogy a sablonos alapfogalmak után a tanulók különböző és könnyen előállítható mintákat sajátítsanak el, melyek eredetiségük és stílusuk mellett nemzeti is — már amennyire a kezdet primitív technikája megengedi — nem tévesztvén természetesen szem elől az iparművészeti szempontot sem.

Hosszas és alapos eszmecserék alapján válogatták meg az eszközöket: a legegyszerűbbeket és a legkezdetlegesebbeket. Az volt ugyanis a vezérelv, hogy a tanításnál csakis oly eszközök használhatók, amelyeket a nép háziiparilag maga is előállíthat.

Így például a vert csipke készítéséhez a következő, igazán nagyon egyszerű eszközök állapították meg: homok és fűrészpor keverékkel töltött gömbölyű vánkos, a cérna felgombolyításához és ide-oda hajításához, csavarásához szükséges orsók, köllöncök és a vánkos megszilárdítására szükséges támaszték, a szita.

A tanfolyamon résztvevők az ú. n. torchon csipkéken kívül elsajátították az orosz és dalmát rendszerű csipkék készítését is, mely utóbbiakkal az előbbieknél sokkalta művésziesebb hatások érhetők el.

DR. DOMANOVSKY
SÁNDOR

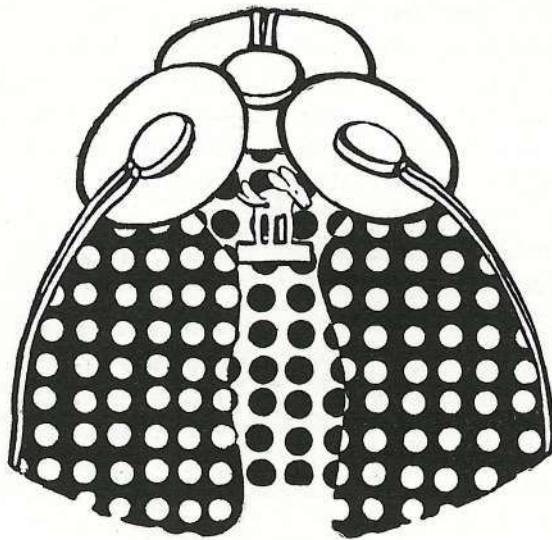
KÖNYVTÁRÁBÓL

HELBING FERENC: KÖNYVJEGY.

Hogy a kultuskormány mily nagy fontosságot tulajdonít a tanfolyamnak, kétségtelen bizonyítékot szolgáltatott erre művészeink kultuszminiszterünk, amikor Tóth János államtitkár kíséretében a tanfolyamot nagy érdeklődéssel a legrészletesebben megtekintette és az eredményről legmelegebb elismeréssel nyilatkozott. Nem kisebb érdeklődéssel szemlélte azt Molnár

Viktor államtitkár és a bölcs kezdeményezőkön kívül számos előkelőség közt sok külföldi.

Visszont azt, hogy a kultuskormány érdeklődése éppen nem alaptalan: igazolja azon körülmény, hogy, bár nagyon rövid idő múlt a tanfolyam berekesztése óta, hatása minden vára-

FALUS ELEK RAJZA.

hogy a lelkes kezdeményezők a nagy csipkeipar megteremtésének csiráját, mely a nép gyermekeinek megtanításában gyökerezik, legjobb időben és legjobb talajba plántálták. A társadalom dolga már most, hogy a palánta terebélyes fává fejlődjék.

D. Á.

NÉPMŰVÉSZETI GYŰJTÉSEK.

A M. Iparművészeti Társulat már évek óta szorgalmasan gyűjti az ország különböző vidékein a magyar népművészet jellemzőbb és érdekesebb alkotásait s fiatal, lelkes művészbereket küldözget ki, hogy a meg nem szerezhető dolgokról rajzokat, felvételeket csináljanak, amelyeket a Társulat közzé bocsátani akar.

Az idei nyár folyamán Novák Lajos József Szolnokmegyében, Fábrián Gyula Nógrádban, Örkény Dezső és Szendrői Lajos Somogyban és Baranyában, Holló Géza pedig Kisküküllő megyében gyűjtöttek és rajzoltak. E rajzokból jelen füzetünkben közlünk szemelvényeket s a következőkben hozzuk művészeinknek útközben szerzett benyomásairól szóló beszámolóit.

a) Szolnokmegye népművészetéről.

KÉTFÉLE iparművészetet láttam Szolnokmegyében. Egyik a régi, az igazi, ősmagyar zamatú népművészet, amin rajt érzik itt-ott Ázsia, amin gyakran rajt maradtak török időknek, barokknak magyarokká formálódott jellegzetességei. Ezt kerestem a jász-kún rónaságokon, — mondhatom, eléggé fárad-

ságosan — szemben találván magam az elhanyagolt utakkal, mi szintén Ázsiára emlékeztetett, a nép hagyományos bizalmatlanságával, tájkozatlanságával, sőt olykor büszkeségével is. A másikat, az új, a mostani népművészetet Szolnokra hozta a jubiláris mezőgazdasági kiállítás. Hogy a kettő között mekkora különbség van, nagyon elszomorító s még elszomorítóbb, hogy a mostani népművészet nemcsak óriási tévedés,